

CEFRES

Centre français de recherche
en sciences sociales
USR 3138 CNRS-MAEE

POSUDEK na disertační práci Ondřeje Daniela na téma

Představy migrantů z bývalé Jugoslávie v západní Evropě (Francie a Rakousko)

Ondřej Daniel odevzdává na Univerzitě Karlově doktorskou disertační práci pod názvem *Představy migrantů z bývalé Jugoslávie v západní Evropě (Francii a Rakousku)*. Práce se zaměřuje na představy migrantů ze zemí bývalé Jugoslávie v kontextu jejich povědomí o historii, prostoru a kultuře a vztahu k nim. Z velké části se autor opírá o empirické údaje, které vychází ze současných dějin migrací z těchto zemí.

Disertační práce se skládá ze tří částí. V první z nich (s. 11-35) autor představuje teoretické předpoklady, na jejichž základě zvolil koncept a metodu výzkumu dějin migrací ze zemí bývalé Jugoslávie. Tyto samotné dějiny jsou předmětem druhé části (s. 36-120). Nejrozsáhlejší třetí část (s. 121-243) je věnována případovým studiím. Následuje závěr (s. 245-247), seznam použitých pramenů (s. 248-272) a přílohy (s. 272-308).

Autor provedl svůj výzkum ve dvou přijímacích zemích, Francii a Rakousku. Obě tyto země jsou značně rozdílné a poskytují tudíž prostor pro velmi zajímavá srovnání. Studium pramenů, setkání a rozhovory s migranty či o nich představují pro autora zdroje, skrze které zkoumá jejich představy spojené s dějinami (na základě pamětních míst vnímaných přijímací zemí), prostorem (neboli mentálními mapami migrantů) a lidovou kulturou (považovanou, v otázce budování osobní identity, za stejně – ne-li více určující, nežli politická příslušnost).

Cílem autora je identifikovat takové představy, které jednotlivé komunity migrantů ze zemí bývalé Jugoslávie spojují. Faktory, které v minulosti migraci zapříčiňovaly, byly různé: ekonomická situace, politický exil, či kroky směřující k etnické homogenizaci, ke kterým se na Balkáně přistupovalo od 80. let 20. století. Ve druhé části své práce autor vykresluje přesvědčivý obraz toho, jak mimořádně složitá tato minulost je. Lze proto pochopit, v čem spočívá význam autorova snažení. Různorodost jednotlivých dílků skládky, jakou autor vytváří, působí místy až „impresionistickým“ dojmem. Tato hojnost podnětů však značně rozšiřuje seznam otázek, díky nimž můžeme snáz tuto složitou skutečnost uchopit, aniž bychom ji omezovali na jediný úhel pohledu (jakým je například politický exil, jemuž byla věnována velká část literatury).

Autor se však více, nežli o samotné dějiny, zajímá o to, jakou podobu tyto dějiny nabývají v subjektivních myslích migrantů. Takový výzkum si ovšem vyžaduje jiný přístup, než ten, který je obvykle používán v historických analýzách, a právě v tom tkví hlavní přínos této práce.

Hlediska, jaká autor zaujímá, jsou originální a mnohdy zaskočí, jak v rovině teoretické, tak metodologické. K podepření svých závěrů autor neváhá zapojit teorii rhizomatického myšlení G. Deleuze a F. Guattariho. Odůvodňuje jím nelineární způsob myšlení, který v jeho práci převažuje, a který se ukazuje jako nejvhodnější prostředek pro analýzu představ, vzpomínek a snů, tedy předmětu autorova zkoumání. A to navzdory akademickým normám historické disciplíny.

Autor se opírá o velmi obsáhlý korpus. Ten obsahuje primární prameny (vydané vzpomínky a jiné texty napsané samotnými migranty), netextové zdroje (fotografie, filmy, videoklipy, internet), rozhovory pořízené v různých francouzských a rakouských městech a samozřejmě řadu sekundárních pramenů jazykově stejně rozmanitých, jako zeměpisná oblast pokrývající předmět výzkumu. Rozmanitost těchto zdrojů, metod rozhovorů a pozorování vyžadovala nejen rozsáhlé jazykové znalosti, ale rovněž pobyty v obou zemích, kde výzkum probíhal, jakožto i úctyhodnou schopnost neustále obměňovat podmínky nutné pro výzkum a zvětšovat objem materiálů, na jejichž základě lze bádát o tak komplexní, fenoménu, jakým je emigrace, a to mimo oficiální institucionální zdroje.

V prvních dvou částech autor představuje širokou škálu konceptuálních a historických prostředků, které ve třetí části využívá k tomu, aby vypracoval výzkum o představách migrantů. Bezpočet způsobů, jakými se autor nad těmito představami zamýšlí na základě svého – pro historii poněkud nekonvenčního – korpusu, působí mimořádně silně. Úvahami o imaginárních místech, nostalgii a osobní identitě dozajista posune hranice našich stereotypních představ (nebo nevědomosti) v otázce migrantů. Část věnovaná lidové kultuře a její úloze v budování osobní identity, posílení či oslabení rozporů, které vznikají s migrantovým geografickým a historickým původem, přináší zajímavé pojetí jak migrantů samotných, tak způsobu, jakým se utváří komunitní identita obecně. Četné problematiky, kterých se autor dotýká, mohly být propracovány do větší hloubky, ale jedinečnost a bohatost výsledků, ke kterým autor ve své disertační práci dospěl, uspokojují veškerá očekávání, jaká lze od tohoto typu akademického cvičení mít.

Ze všech uvedených důvodů se domnívám, že práce, kterou Ondřej Daniel vykonal, jej opravňuje k získání titulu doktor.

V Praze dne 23.ledna 2012

Françoise MAYER
ředitelka Francouzského ústavu
pro výzkum ve společenských vědách
(CEFRES)

